

VĒSTULE

JĀNIM NIEDREM

Kstiņinā, 22. VIII, 1943.
Mīļo Jāni!

Patlaban manus kaulus ēd brošūra, kuru rakstu pret savu gribu, bet ar kuru galā tomēr jātiek.

Tad atplēstu rīkli gaida «muzikāla komēdija», kurai es nezinu, kur dabūt jokus un kas tāpēc diezin vai arī tiks uzrakstīta.¹⁾ Tā būtu pirma reize manā mūžā, kad apsolos un slēdzu līgumu par to, ko nespēju veikt. Galvenais tomēr ir mana «Zaļā zeme», pie kuras strādāju sistemātiski, katru dienu no plkst. 5-iem līdz 12-iem, un šajā laikā katru dienu uzrakstu 3 slejas, kas nozīmē apm. tikpat daudz iespiestu lappušu. Tātad — ar normu un pēc grafika a la Emils Zolā. Kā redzi, par daudzrakstītāju mani vairs tomēr nevarēs saukt, katru teikumu es kā ogli mētāju no vienas saujas otrā, kamēr nedeg vairs un nav jāspļauj delnā. Tikai vienās briesmas sāk mākt: viela veļas virsū kā lavīna, un es no viņas izmukt nevaru, viņu veļ 70.—90. gadu laikmets, manis paša apmestie meti, epopejiskais princips un aizsāktie cilvēki, kuri nevēlas palikt pusceļā. Romāns var iznākt — nesabīties! — milzīgs, lokšņu skaitu vēl neparedzu, bet par «Pirmo nakti» viņš būs lielāks — t. i., es gribēju teikt, garāks. Vai tikai Tu savā VAPP'ā varēsi un gribēsi ar to ko iesākt — par šejieni nemaz nerunāju, tikai par Latviju? Viena lieta pie visa tā gan nebūtu slikta: mēs varētu parādīt visiem tiem pelavu Jaņciem tur, kā Padomju Savienībā latviešu rakst-

niekam) ir bijis iespējams strādāt un ko viņš varējis paveikt.

Tagad par latviešu literatūras vēsturi. Šī lieta mani drusku interesē un es pie viņas varētu ķerties, ja tikai sīkos «sociālos apstākļos» dabūtu paveikt. (Es aizmirsu pateikt, ka man būs vēl jālasa arī dažas lekcijas Kirovā partijas kursos.) Patiesību sakot, lit. vēsture mani stipri interesē un es pie viņas labprāt stātos klāt — ja man garantētu divus priekšmetus: 1) manas «Jaun. rakstniecības vēstures»²⁾ abus sējumus un 2) tabaku, jo bez kurināšanas vēstures un kritikas darbs nepavisam nav domājams. Ja šie divi faktori būtu nodrošināti, tad es manuskriptu droši vien vēl šogad dabūtu gatavu. Bezgala žēl, ka sādēga manas «Latv. romāna vēstures» gatavs manuskripts (10—12 loksnes), puse grāmatas tur arī būtu gatava...³⁾ Par folkloru un mācītāju laikmetu es labprāt nerakstītu, par to vajadzētu atsevišķu atsevišķa autora grāmatu. Par taut. atdzimš. laiku man būs grūti, jo diezin vai varēs sameklēt visu vajadzīgo literatūru (pietiktu arī ar Zeiferta lit. vēsturi). Man pašam būtu visai pievilcīgi mūsu lit. pārlūkot no tagadējo uzskatu viedokļa, tad iztirze iznāktu koncentrētāka un noteiktāka, virzienu sadalījums pavisam citāds, slēdziens daudzās, ļoti daudzās vietās atšķirtos no agrākiem. Kritika pēdējos 3 gados tiklab kā pavisam aizmirsta, būtu patīkami atgriezties pie tās, lai pavisam neaiziet no jomas. Rakstīt es varētu gan tikai vidusskolai, citādi nav vērts — kāds čits, varbūt, uzņemtos viņu rediģēt arī pirmsskolai un pataisīt populārāku.(...)

Ar labām dienām

Tavs Andrejs Upīts.